

Ben Shapiro. *Jak zachránit západní civilizaci? Přežije západ ztrátu vyšších hodnot? Voznice: LEDA, 2020, 311 s., ISBN 978-80-7335-657-6.*

Celá řada významných autorů právem konstatovala, že se Západ nachází v krizi, zejména kulturních a duchovních hodnot, a vysvětluje to různými činiteli. Konstatuje to i náš autor v této recenzované knize, který vystudoval filosofii politiky na Kalifornské a Harvardově univerzitě, je publicistou v konzervativním tisku a předmětem antisemitských útoků. Ve své předmětné knize si autor klade dvě stěžejní otázky: „*Odkud pochází náš blahobyť?*“ a „*Co se to s námi stalo, že si chceme zkazit život?*“ Zdá se, že to souvisí s otázkou jiného kritika západního způsobu života, Ericha Fromma, kterou formuloval v knize „*Být nebo mít*“, směřující na základní dilema skutečně plného lidského bytí a všestranného konzumentství počínaje hmotným majetnictvím až po sbírání dojmů. Plné lidské bytí nespočívá v majetnictví materiálních hodnot a smyslového hédonismu, nýbrž v dostatku vyšších sociálních a morálních hodnot. Autor si klade řadu s tím souvisejících otázek: např. proč se v současné blahobytné Americe zvyšuje počet sebevražd, „*protože čím dál větší počet lidí trpí těžkými depresemi*“, a soudí, že „*Daleko větší nebezpečí než automobily na silnicích představuje předávkování drogami. Závratně klesá počet sňatků i narozených dětí*“, a klade si také otázku: „*Proč utrácíme tak ohromné částky za luxusní zboží, když nám evidentně nepřináší žádné potěšení?*“ a další otázky. Avšak to jsou jen povrchní symptomy hluboké krize hodnot, který přinesl život ve společnosti, kde jsou mezilidské vztahy, stejně jako ekonomika a politika, ovládnuty základními principy trhu, tj. něco za něco a maximalizace zisku. Průvodním jevem je ztráta důvěry občanů ke společenským institucím státu. Podle Gallupova ústavu (Shapirova kniha, z níž cituji tyto a následující údaje, vyšla r. 2019): jen 27 % občanů důvěřuje bankám, 20 % novinám, 41 % církvím, jen 19,96 % federální vládě a hluboký pocit nedůvěry vystupuje i vůči ostatním lidem – svým sousedům nedůvěřovalo r. 2015 52 % občanů, ti, kteří si myslí, že „většině lidí lze věřit“, je jen 21 % a v r. 2016 40 % občanů přiznalo, že „v demokracii už moc nevěří“. A tak, píše Shapiro, na 80 % amerických občanů „*nepochybuje, že je Amerika rozpolcena jako nikdy ve svých dějinách*“. V evropských zemích bychom nepochybně našli podobné údaje.

Náš autor však napsal knihu s názvem „*Jak zachránit západní civilizaci?*“ a hledá tedy odpověď na to, co s tím učinit, aby západní civilizace přežila. Především je však nutno konstatovat, že západní civilizace již nepřežila svůj světový primát politický, ekonomický a kulturní v užším slova smyslu. Aspiranty na nové dominanty v hospodářském a politickém životě světa jsou Čína a Indie.

Podle Shapira kdysi – kolem r. 1313 před naším letopočtem na hoře Sinaj – judaismus a potom křesťanství položily základy nového nadějného světa spočívající na čtyřech „*požadavcích víry, které se radikálně odlišovaly od pohanství*“: 1. „*za vším, co se na světě nachází, existuje jediný Bůh a jediný plán světa*“; 2. „*lidé mají odpovědnost za své chování a mají se řídit morální normou na příkaz nejvyšší bytosti, nikoli z utilitárních důvodů, třebaže jim Boží zásady mohou přinést užitek*“; 3. „*judaismus objevil počátek a vývoj dějin. Zjevením však historie nekončí, člověk má za úkol vyhledávat Boží vůli a pracovat na vykoupení lidstva*“, pro jeho poučení a příklad ostatním si Bůh vyvolil „*jeden nepatrný lid, jenž se měl stát světlem ostatním národům*“ a 4. „*nakonec judaismus prohlašuje, že lidé za svoji volbu zodpovídají a na našich rozhodnutích záleží*“. Nicméně tyto teologicky formulované aspekty – nepochybně diskutabilní – nemohou být východiskem řešení úpadku západní civilizace, směřuje-li autorovo řešení tohoto úpadku západní civilizace k restauraci náboženských tradic, které samy procházejí krizí. V podmínkách sílícího a téměř módně závaz-

ného ateismu pro mladé a vzdělané a institucionalizovaného materialismu pro vědu nemůže být křesťanství, nacházející se ve své dnešní katolické modalitě rovněž v krizi, východiskem řešení. A nemůže to být ani „mocná věda“ či sporný vzestup liberalismu, kterého je stále méně i ve formě oligarchií předstírané demokracie.

Necelé tři roky potom, co vyšla Shapirova kniha, se Západ, fascinován tím, co se v Evropě od začátku r. 2022 děje, bezmocně dívá na to, jak se ruský infantilní skřet stává válečným zločincem, vraždí ukrajinský národ, plundruje jeho zemi, ničí a krade jeho národní bohatství, a není schopen toto vraždění a ničení hodnot zastavit. Není ani schopen dodat zoufale bojujícímu národu zbraně, kterými by čelil zákeřným útokům nepřítele. Západní civilizaci už zachránit nelze a podle vědců je už nejvyšší čas, aby byla nalezena planeta, na které by bylo možno přestěhovat pečlivě prokádovaný milion jedinců z deseti nebo dvaceti miliard těch, kteří tu zůstanou, a podle již vypracovaných plánů budou přežívat ve městech vybudovaných v podzemí.

V Shapirově předmětné knize lze nalézt množství především teologicky analyzovaných témat, např. jak předělat svět, kritickou úvahu o návratu pohanství a řadu dalších. Posléze náš autor, po analýze „velkého požáru“ (důsledků druhé světové války), dospívá k závěru „jak stavět“ nový lepší svět.

Všechny ty nedostatky a perspektivy dnešního světa se v autorově předmětné knize týkají Ameriky (jmenovitě USA). *„Ze všech našich střetů, v nichž se dnes americká společnost zmítá, se ten největší zápas vede o duši národa. Proč všichni tak zuříme? Proč se vrháme jeden na druhého? Odkud se v nás bere tolik hněvu? Nepochybně jsme ztratili společnou perspektivu, víru ve ctnosti židovsko-křesťanské morálky a zakládající filosofii státu a společnosti. Považovali jsme se za bratry a sestry, náš národ neznal vnitřní nepřátele, neznal nesolidární jedno proti všem ani rozdělení na privilegované a utlačené, byli jsme soudržným společenstvím ukutým v ohni. Rodokmen našich hodnot sahal daleko do minulosti až do Zahrady ráje. Byli jsme komunitou, která si cení každého člověka individuálně, neboť jsme považovali svého souseda za obraz Boží a věřili jsme ve svou schopnost zlepšovat sebe i svět kolem nás, dokonce i celý svět. [...] Nemylme se ale, stále žijeme v roztříštěném světě, plném zločinců připravených útočit na náš svět osobní svobody a západních ctností, jak jsme zažili s plnou silou 11. září 2002, kdy pod troskami mrakodrapů zahynulo tolik náhodných obětí. Na tuto pravdu bychom neměli zapomínat.“* Nakonec Shapiro požaduje návrat ke křesťanským ctnostem: *„Tradice nás posiluje. Je naším úkolem i posláním.“* To je ovšem místo politicko-ekonomického a pragmaticky etického receptu na nový lepší život čirý voluntarismus.

Milan Nakonečný
(TF JU, nakonecny@tf.jcu.cz)